

تفکر انتقادی، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس

مؤلف

خلیل شریفی

www.ketab.ir

انتشارات فراگیر الوند

۱۴۰۰

سرشناسه	: شریفی، خلیل، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: تفکر انتقادی، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس/ مولف خلیل شریفی.
مشخصات نشر	: ساری: فراگیر الوند، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۸۳ص.
شابک	: 978-622-7614-57-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه:ص. ۷۸-۸۳.
موضوع	: تفکر انتقادی
	Critical thinking
	انگیزش در آموزش و پرورش
	Motivation in education
	پیشرفت تحصیلی
	Promotion (School)
	تدریس اثربخش — تحقیق
	Effective teaching -- Research
رده بندی کنگره	: BF۴۴۱
رده بندی دیویی	: ۴۲/۲۵۳
شماره کتابشناسی	: ۷۳۵۶۹۸۲
ملی	
اطلاعات رکورد	: فیپا
کتابشناسی	

www.ketab.ir

عنوان کتاب	 تفکر انتقادی، پیشرفت تحصیلی و عزت نفس
مؤلف	 خلیل شریفی
صفحه آرا	 فراگیر الوند
طراح جلد	 فراگیر الوند
ناشر	 فراگیر الوند
شمارگان	 ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	 اول ۱۴۰۰
قیمت	 ۴۵۰۰۰ تومان
ISBN: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۱۴-۵۷-۲	

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
مقدمه.....	۱۰
چند اصطلاح مهم.....	۱۶
عزت نفس.....	۱۶
موفقیت تحصیلی.....	۱۶
فصل اول: تفکر انتقادی	۱۷
ویژگی های تفکر انتقادی.....	۲۲
انواع تفکر.....	۲۳
آزمونهای سنجش مهارتهای تفکر انتقادی.....	۲۷
مهارتهای تفکر انتقادی.....	۲۹
رابطه تفکر انتقادی و تفکر خلاق.....	۳۳
خصوصیات متفکران انتقادی.....	۳۷
ابعاد شناختی و عاطفی تفکر انتقادی.....	۴۰
ارتباط تفکر انتقادی با موفقیت تحصیلی.....	۴۲
فصل دوم: عزت نفس	۴۹
تعاریف.....	۴۹
نظریات عزت نفس.....	۵۱
نظریه کوپر اسمیت.....	۵۱
نظریه مازلو.....	۵۵
نظریه راجرز.....	۵۵
الف) نیاز به توجه مثبت.....	۵۹
ب) نیاز به توجه خود.....	۶۰
نظریه ویلیام جیمز.....	۶۰
نظریه جرج مید.....	۶۰
نظریه آلفرد آدلر.....	۶۱

۶۲	ابعاد عزت نفس.....
۶۲	عزت نفس اجتماعی.....
۶۳	عزت نفس بدنی.....
۶۳	عزت نفس تحصیلی.....
۶۳	عزت نفس خانوادگی.....
۶۳	عزت نفس کلی.....
۶۶	مؤلفه های اساسی عزت نفس.....
۶۹	سخن پایانی.....
۷۶	پیشنهادهای.....
۷۸	منابع.....

www.ketab.ir

پیشگفتار

عصر حاضر عصری است که تحت عنوان عصر انفجار اطلاعات از آن نام برده می شود. در این دوره اطلاعات از طریق فن آوری های پیشرفته ای همچون اینترنت و شبکه های جهانی اطلاع رسانی به وفور یافت می شوند. بنابراین مرتب کردن همه ی آنها و تعیین این که بر روی کدام یک از اطلاعات عملیات انجام گیرد و یا در مورد کدام اطلاعات باید شک و تردید داشته باشیم مستلزم استفاده از مهارت سطوح بالاتر شناختی از جمله تفکر انتقادی است. همچنین صرف داشتن اطلاعات نمی تواند مفید و کارساز باشد بلکه تجزیه و تحلیل و نحوه کاربرد این اطلاعات نیز حائز اهمیت زیادی است. تفکر انتقادی بر پایه اطلاعات به تقسیم بندی، تجزیه و تحلیل و کاربرد اطلاعات می پردازد و بر همین اساس با کشف قوانین علمی و ارائه نظریه های جدید به روند تولید علم شدت می بخشد. بنابراین هدف اصلی تعلیم و تربیت باید تربیت انسانهای متفکر و خلاق باشد. همه دروس باید به یاد گیرندگان کمک کند تا ضمن استدلال، مطالبی را تجزیه و تحلیل و ارزشیابی کنند. تا بدین وسیله تفکر انتقادی در آنان شکل گیرد و برای ورود به عرصه کار و زندگی آماده شوند، زیرا تفکر انتقادی قدرتی ذهنی در شخص ایجاد می کند که او را برای رقابتها و چالشهای دنیای به سرعت متغیر کنونی آماده می سازد (پل^۱، ۱۹۹۳، به نقل از خلیلی، ۱۳۸۳).

جاکولین و مارتین بروکس^۲ (۲۰۰۱) از تعداد کم مدارس که تفکر انتقادی را آموزش می دهند، اظهار تاسف کرده اند. به نظر آنها مدارس بیشتر وقت خود را صرف اجبار دانش آموزان به پاسخگویی درست به شیوه مقلدانه برای یک مسئله می کنند ولی کمتر آن ها را به منظور رشد فکری شان توسط ایده های جدید و تفکر مجدد درباره نتایج قبلی تشویق می کنند، به همین دلیل هنوز بسیاری از دانش آموزان تفکر انتقادی و عمیق را نیاموخته اند (به نقل از بیابانگرد، ۱۳۸۴).

^۱ - Pull

^۲ - Jacqueline and Martin brooks

در عصری که کتابهای درسی به سرعت کهنه می شوند و نوآوری دائماً تجربه می شود اهداف نهایی و کلی تعلیم و تربیت ناگزیر باید تغییر یابد، به عبارتی دیگر نمی توان با طرزتلقی گذشته به دانش آموزان و تعلیم و تربیت آنان نگریست. روش های سنتی یادگیری، جایگاه منفعل دانش آموزان در محیط آموزشی و تاکید بیش از اندازه بر حفظیات، دیگر جوابگوی نیازهای تربیتی نسل حاضر و آینده نیست و نخواهد بود برای تربیت صحیح دانش آموزان نیاز است تا آنها آزادانه، خلاقانه، نقادانه و بطور علمی بیندیشند تا بتوانند شهروندان موفق هزاره سوم باشند (به نقل از جهاد دانشگاهی گروه علوم تربیتی، ۱۳۸۵).

به دلیل شناسایی تفکر انتقادی به عنوان نوعی تفکر علمی، منطقی است بگوئیم که رشته های ریاضی و علوم زمینه های مناسبی جهت یادگیری تفکر انتقادی با استفاده از یادگیری روش علمی هستند. متأسفانه این گفته همیشه صدق نمی کند. همه ی افراد نیازمند تفکر انتقادی هستند و معلمان معمولاً آن را درس می دهند، اما افراد عادی بسیار کمی روش علمی را فرا می گیرند. حتی آنهایی که به طور موفقیت آمیز، کلاسهای علمی زیادی در این زمینه می گذرانند. پس باید تفکر انتقادی را مستقیماً به دانش آموزان تعلیم داد (استیون، ۲۰۰۰).

تفکر انتقادی توانایی تفکر مستقل و تصمیم گیریهای موفق و مسئولانه می باشد که بر زندگی شخص تاثیر می گذارند. اکثر مردم مستقل فکر نمی کنند. بلکه متکی به دیگران هستند تا برای آنها تصمیم بگیرند. اکثر مردم دارای تفکر احساسی، امید بخش و محال می باشند. معتقدند که آنچه را که باور دارند درست است زیرا آرزوی آن را دارند، به آن امید دارند یا احساس می کنند درست است. از این رو، اکثر مردم نقادانه فکر نمی کنند (استیون، ۲۰۰۰).

می توان گفت یکی از اهداف اساسی تعلیم و تربیت، پرورش تفکر و انسان متفکر است، اما نکته این است که در پیچ و خم و فراز و نشیب تعلیم و تربیت گاه تفکر به دست فراموشی سپرده شده و یا حضور چشمگیر آن در اهداف تربیتی به کم رنگی گراییده است و خواسته یا ناخواسته پرورش قوه خردورزی دانش آموزان از دستور کار نهادهای تعلیم و

تربیتی خارج شده است. این در حالی است که با پیچیده تر شدن شرایط زندگی آدمیان، نیاز به تأمل، تدبر و درست اندیشیدن بیشتر می شود، این نیازی است که وابسته به زمان و مکان نیست. انسان همیشه برای بقاء، نیکبختی و سعادت نیازمند اندیشیدن بوده است. در دو دهه ی گذشته توجه خاص به تأکید بر آموزش و پرورش تفکر در جوامع پیشرفته بیشتر شده و اقدامات گوناگون و متعددی برای واداشتن نظامهای رسمی تعلیم و تربیت به گنجانیدن واحدهای درسی و یا محوریت بخشیدن به تفکر در برنامه درسی صورت گرفته است (به نقل از جهاد دانشگاهی گروه علوم تربیتی، ۱۳۸۵).

وایتهد با کلام معروف خود که: یادگیری شاگردان بی فایده است مگر اینکه کتابهای خود را گم کنند، جزوات خود را بسوزانند و... تلویحاً به این معنا اشاره دارد که ثمره واقعی تعلیم و تربیت باید یک فرآیند فکری باشد که از مطالعه یک رشته بوجدومی آید نه صرف به یادسپاری اطلاعات جمع شده (مایرز، ۱۹۸۶).